

L'activitat docent del PDI de la UPC: necessitats i oportunitats

Informe final del grup de treball Converses PDI 2020 del Servei de
Biblioteques, Publicacions i Arxius

[Context i objectiu](#)

[Metodologia i calendari](#)

[Anàlisi de les respostes](#)

[Idees clau finals](#)

[Annex 1. Guió per a l'entrevista](#)

[Annex 2. Dades demogràfiques del PDI participant](#)

Data d'actualització
15 desembre 2020

Context i objectiu

A finals del 2019, Serveis Generals de Biblioteca va impulsar la iniciativa conjunta de conèixer de més a prop les necessitats tant de l'estudiantat de doctorat com del personal docent i investigador (PDI). Aquesta proposta tenia la voluntat de preparar el terreny per a l'elaboració del proper pla estratègic de les Biblioteques UPC que s'iniciarà durant el 2021.

Així doncs es va obrir aquest període d'indagació, que ha durat tot l'any 2020, amb l'objectiu d'entendre com és l'activitat acadèmica d'aquests usuaris i alhora acostar posicions.

Pel que fa al col·lectiu doctorand es va acordar utilitzar [l'enquesta](#) de satisfacció [bianual](#) que la UPC els fa arribar i introduir-hi un seguit de qüestions referides als serveis de biblioteca.

En canvi, pel que fa al col·lectiu PDI es va preferir realitzar un seguit d'entrevistes i recollir els aspectes més qualitius de les seves diverses ocupacions a la universitat: docència, recerca, gestió i extensió. A més, també es buscava un acostament per teixir complicitats i sinergies entre les dues parts, raó per la qual, la via de realitzar entrevistes significava la millor opció.

A punt d'iniciar aquestes entrevistes, la COVID-19 va irrompre en l'escenari universitari i això va provocar la modificació de l'abast d'aquest treball per adequar-se al context que s'estava produint. Per aquest fet, es van reduir els àmbits d'ocupació del PDI a explorar per concentrar-se únicament en l'ocupació docent.

Per tant, aquest informe és el resum de les necessitats en l'activitat docent del PDI de la UPC i les oportunitats detectades en una situació excepcional provocada per la COVID-19.

Metodologia i calendari

Per tirar endavant aquest projecte es va treballar de forma col·laborativa i multinivell.

Per un costat es va buscar la col·laboració voluntària de persones de tot el Servei de Biblioteques, Publicacions i Arxius (SBPA) per iniciar un grup de treball que va ser format per: Laia Alonso (Biblioteca ETSEIB), Maria Hortènsia Álvarez (Biblioteca EPSEVG), Marina Casadevall (Biblioteca EEBE), Montse Moragas (BRGF), Miquel Puertas (Biblioteca CT), Anna Rovira (SBPA) i Marta Serrat (Biblioteca ETSAB). La coordinació va ser conduïda per

l'Anna Rovira. Aquest grup de treball va ser l'encarregat de definir i validar la metodologia de treball a més de tractar globalment les respostes, generar les conclusions finals i difondre-les. A més d'identificar diferents perfils de PDI presents a la universitat, el grup va redactar un guió de 7 preguntes obertes per conduir l'entrevista¹ juntament amb consells per portar-la a terme. La voluntat era més provocar una conversa distesa que obtenir respostes concretes a cada qüestió.

Per l'altre costat, també hi han participat totes les biblioteques a través de la realització d'entrevistes entre el seu PDI i la posterior recollida local de les respostes. Cada biblioteca va organitzar aquesta tasca lliurement seguint les indicacions i el guió de possibles preguntes elaborat pel grup de treball. En algunes biblioteques, tot el personal hi va col·laborar i en altres, es va concentrar en una o dues persones. Un cop realitzades les entrevistes, la informació es va introduir en un únic Google Forms.

En total, s'han realitzat 100 entrevistes² de PDI provinent de tots els centres docents de la UPC i de 27 departaments diferents. La cobertura ha estat àmplia tot i no buscar una mostra representativa perquè l'aproximació ha estat qualitativa. El període de realització d'aquestes entrevistes va ser entre el mes de maig i octubre del 2020.

Totes les respostes obtingudes es van tractar per agrupar-les en les afirmacions més reiterades o destacables.

Anàlisi de les respostes

A continuació es mostren les respostes més freqüents categoritzades segons cada tipus de pregunta realitzada:

L'experiència docent en el context del confinament

- El més destacat va ser l'increment de feina degut a la manca d'experiència en la preparació de les classes virtuals. A més de la docència online, algun PDI va haver d'assumir tasques de coordinació i comunicació entre altres companys.
- Algunes persones també van manifestar sentir-se poc acompanyades i soles en aquest procés.

¹ Es pot consultar a l'Annex 1.

² Es poden conèixer les dades demogràfiques desglossades a l'Annex 2.

- Els recursos TIC disponibles i Atenea van ser de gran ajuda. Es recullen bones valoracions de les Direccions, de l'ICE i del suport TIC.
- També han tingut necessitats de formació en eines per a fer docència i per a comunicar-se online.
- Les connexions i la manca d'eines i recursos a casa, van ser alguns problemes freqüents juntament amb dificultats de conciliació.
- Pel que fa a la valoració sobre l'aprenentatge virtual de l'estudiantat, van sorgir més punts negatius que positius.
- Tot i les dificultats, la valoració global és positiva gràcies al suport de la tecnologia i a la capacitat d'adaptació però remarquen que calen més recursos i més coneixements.

Les classes virtuals i la relació amb l'estudiantat

- La majoria de PDI ha reproduït el mètode presencial en l'entorn virtual amb l'ús de Meet/Adobe Connect i pissarres digitals així com també s'han elaborat o adaptat nous materials com vídeos, àudios, powerpoints, etc. No obstant, en alguns casos s'ha experimentat amb nous mètodes (flipped classroom) aprofitant els recursos disponibles i el nou programari. Pel que fa a les pràctiques, s'han buscat alternatives i s'han generat continguts.
- La relació i la comunicació amb l'estudiantat ha rebut valoracions molt diverses que van des de la manca d'interacció, queixes o pocs estudiants connectats fins a altres que havien incrementat la interacció, el nombre de consultes, més canals ... Molt PDI però no la majoria ha ofert canals de comunicació extra per ser més accessibles. A més del correu electrònic i Atenea, han utilitzat Meet/Skype i telèfon/whatsapp...alguns amb dedicació 24/7.

Sobre les biblioteques

- Algun PDI opina que la biblioteca ja els ajuda amb la bibliografia recomanada, amb llibres i altres recursos electrònics. No obstant, altres reconeixen que no els han estat necessaris els recursos de la biblioteca o que no s'utilitzen, en canvi sí s'han utilitzat recursos externs (YouTube, internet, ..) o localitzats a Atenea o gràcies a l'ICE.

Sobre els materials que han elaborat

- Una bona part de PDI ha creat nous materials docents, altres no i aquests materials s'han compartit ja sigui amb els companys d'assignatura o bé publicant-los en obert (repositori, Youtube) mentre que alguns no comparteixen els materials elaborats ni amb els estudiants ni amb companys.
- També es detecta que algú PDI utilitza recursos en obert disponibles a la xarxa.
- Es manifesta que elaborar i compartir materials de qualitat requereix temps i recursos.

Què han fet els professors per adaptar l'avaluació

- La majoria han modificat el sistema d'avaluació: exàmens personalitzats, fent ús d'Atenea, reduint el temps, amb apunts, els tipus de preguntes, avaluació continuada, gravacions.
- La possibilitat de còpia en els exàmens no presencials preocupa bastant a alguns professors.

Sobre les perspectives del nou curs 2020/2021

- Preveuen realitzar canvis i millores per adaptar-se a un model docent poc definit entre els models online/híbrid/presencial, per aprofitar la sincronia amb els estudiants i no perdre comunicació. Alguns no preveuen fer canvis de cara al curs vinent perquè ja els han fet o per les incerteses de la situació.
- Alguns també plantegen modificar el sistema d'avaluació.
- Alguns preveuen utilitzar els espais docents que les Escoles han adaptat i disposar de més equipaments per poder realitzar les classes i les pràctiques, etc.
- Es manifesten diferents posicionaments davant de les incerteses, pors i escenaris docents possibles. També es fa palès el cansament tot i que es posa de relleu que ara es compta amb més preparació gràcies a l'experiència .

Propostes del PDI respecte al suport de les biblioteques

- Ampliar l'oferta de recursos: bibliografia recomanada en format electrònic, llibres en accés obert; selecció, classificació i catalogació de materials docents (vídeos, webinars, etc.)
- Destinar espais bibliotecaris per seguir classes virtuals, per fer laboratoris avançats de docència virtual, etc.

- Organitzar més cursos de formació i acompanyament: tallers de tècniques d'estudi, suport a la docència virtual, millorar la competència Ús solvent de la informació, fer coaching als estudiants des de les biblioteques, suport per ús d'Atenea, etc.
- Donar suport a l'elaboració de materials docents: publicació en el repositori, suport a l'elaboració d'apuntes, vídeos i materials docents, redacció de pautes per elaborar contingut docent.
- Fer difusió de recursos existents a Bibliotecnia, com el Calaix, les col·leccions, ...
- Millorar l'accés a les col·leccions: més i millor accés electrònic, digitalització de continguts.
- Ampliar el servei préstec: préstec a domicili, ampliació de terminis, més préstec d'equipaments (portàtils, càmeres, etc.),
- Convertir les biblioteques en punts d'atenció de l'ICE, com a motor de canvi en les noves metodologies i sistemes docents.

Idees clau finals

Un cop finalitzat el tractament de tota la informació rebuda, es desprenen un seguit d'idees generals que poden conformar les línies de treball a seguir en l'àmbit del suport a la docència per al PDI de la UPC.

Bibliografia recomanada

En relació a la bibliografia recomanada es va fer palès que no és un material utilitzat en el dia a dia de les assignatures ja que es considera un recurs complementari. No obstant, es va detectar que cal augmentar la presència del format electrònic envers del paper i integrar-lo més dins l'assignatura. Així mateix va sorgir la idea de promoure parts de llibres perquè la informació sigui més manejable i ajustada a les necessitats. En definitiva es dibuixa l'oportunitat de reconduir el format actual (bibliografia com un apartat de la guia docent) a la proposta de materials reals de suport a l'assignatura.

Finalment, es veu oportú implicar el PDI en la promoció i ús de la bibliografia.

Materials docents

Els materials docents prenen una nova rellevància en el context actual pel que cal consolidar i ampliar el suport de biblioteques en aquest àmbit. Això, enfortirà la qualitat del portal Aprèn i en promourà el seu ús i visibilitat.

Sembla necessari estirar el fil dels materials docents existents a la xarxa que l'estudiantat ja està utilitzant, així com dels que ja publiquen el PDI en canals externs com Youtube i alhora,

donar suport a la creació de nous materials (pautes de publicació de vídeos, apunts, etc.) o a la millora de la qualitat dels existents ja que si no es perceben amb un nivell adient de qualitat no es volen compartir.

Així doncs, cal col·laborar estretament en l'elaboració de nou material així com en la localització de recursos ja existents a la xarxa. És manifest que cal un suport en la gestió dels drets de propietat intel·lectual i en la publicació en obert d'aquests materials. A més, els exàmens, que s'han convertit en format online, cal recuperar-los per assegurar la seva preservació.

Formació i acompanyament

Caldria revisar els serveis de formació actuals per incloure nous continguts, tant pel PDI com per l'estudiantat. Pel que fa al PDI els continguts podrien ser: suport a nous models de docència, temes de drets d'autor, localització de recursos docents, ús d'Atenea, intercanvi de bones pràctiques, com fer un vídeo docent, com tractar els materials docents, etc.

Pel que fa a l'estudiantat, a banda sobre l'ús solvent de recursos d'informació, caldria afegir temes sobre tècniques d'estudi, concentració, elaboració del treball final de grau, etc.

Serveis personalitzats

Les informacions recollides en les entrevistes, han mostrat una divergència destacable. Aquesta divergència mostra que no tot el PDI voldrà el mateix suport i per tant, caldrà oferir serveis personalitzats o adaptables a cada cas. També s'ha detectat una necessitat de "sentir-se acompanyat" tant pel que fa al PDI com a l'estudiantat.

Personal bibliotecari referent en aprenentatge i docència

Per oferir a aquest suport a la docència calen perfils dedicats, de forma reconeguda i estable, a aquesta funció. Per això caldrà disposar d'una figura referent en aprenentatge i docència (similar a l'existent en recerca) tant per al PDI com per a l'estudiantat.

Aquesta figura assumiria tasques d'assessorament, informació, formació i acompanyament amb el que incrementaria el nivell de col·laboració i comunicació entre la biblioteca i el PDI. S'ha detectat que no tothom coneix serveis i recursos que ja estem oferint actualment (llibres electrònics, ebib, repositoris, etc).

Aliances estratègiques

És obvi que cal enfortir aliances i definir estratègies per incrementar el servei de les biblioteques en l'àmbit docent de la universitat. Per això, es detecten diferents actors com l'ICE, l'Àrea TIC, els vicerektorats relacionats o els equips directius de les escoles, amb els quals caldria treballar més estretament per definir línies comunes de treball.

Metodologia emprada

La metodologia utilitzada en aquest treball ha resultat en una experiència molt interessant, enriquidora i profitosa. A banda de copsar millor la realitat del PDI en la seva activitat docent, també ha permès teixir relacions i complicitats entre la biblioteca i el PDI.

Per això s'han creat dos grups més de treball que continuen aquest treball. Per una banda, un grup per tractar específicament el suport a la docència i un altre grup per repensar la presència de les biblioteques a Atenea.

Annex 1. Guió per a l'entrevista

- 1.- Com has portat el quadrimestre, amb el confinament?
- 2.- Com ha canviat el teu dia a dia a l'aula virtual en general?
 - Pel que fa a la metodologia? Com t'has adaptat?
 - I com és ara la relació amb estudiants? Com els ha afectat?
 - Creus que estaves preparada/t? Quin suport has tingut en el cas de que no? (formació, materials virtuals..)
 - Creus que ha canviat la relació amb els serveis de docència amb la nova situació?
 - I amb els altres companys de l'assignatura?
- 3.- En aquesta no presencialitat, com creus que la biblioteca et pot ajudar a tu o els teus estudiants?
 - Has utilitzat o recomanat continguts/serveis digitals de la biblioteca?
 - i la bibliografia recomanada de l'assignatura o amb materials educatius en obert?
- 4.- Has elaborat materials i els has compartit amb altres professors a nivell UPC o els has compartit en obert?
- 5.- Parlem de l'avaluació. Quins canvis has fet per adaptar-te a la nova situació?
- 6.- Atenció personalitzada als estudiants: has ofert algun canal de comunicació extra, ser més accessible?
- 7.- Com et prepares per al proper curs?

Annex 2. Dades demogràfiques del PDI participant

Per biblioteques

Biblioteca CT	14
Biblioteca CBL	13
Biblioteca EEBE	12
Biblioteca CUM	11
Biblioteca ETSEIB	10
Biblioteca RGF	9
Biblioteca ETSAB	8
Biblioteca EPSEB	6
Biblioteca FNB	5
Biblioteca ETSAV	4
Biblioteca FME	4
Biblioteca EPSEVG	4
Total	100

Com s'ha fet l'entrevista?

Via Meet	82
Presencialment	15
Per telèfon	3
Total	100

Procedència dels entrevistats segons Escoles

EEBE	12
ESEIAAT	12
EPSEM	11
ETSEIB	9
ETSAB	8
EPSEB	7
EETAC	7
EEABB	7
FNB	5
FIB	4
ETSAV	4
ETSECCPB	3
ETSETB	3
FME	2
FOOT	2
EPSEVG	4
Total	100

Procedència segons Departaments

Departament de Matemàtiques (MAT)	13
Departament d'Enginyeria Minera, Industrial i TIC (EMIT)	8
Departament de Física (FIS)	7
Departament d'Enginyeria Agroalimentària i Biotecnologia (DEAB)	6
Departament d'Enginyeria Civil i Ambiental (DECA)	5
Departament d'Enginyeria Mecànica (EM)	6
Departament de Ciència i Enginyeria Nàutiques (CEN)	4
Departament de Tecnologia de l'Arquitectura (TA)	4
Departament d'Organització d'Empreses (OE)	5
Departament de Projectes Arquitectònics (PA)	3
Departament de Representació Arquitectònica (RA)	3
Departament de Teoria i Història de l'Arquitectura i Tècniques de Comunicació (THATC)	3
Departament d'Enginyeria de Projectes i de la Construcció (EPC)	3
Departament d'Enginyeria de Sistemes, Automàtica i Informàtica Industrial (ESAI)	3
Departament d'Enginyeria Electrònica (EEL)	3
Departament d'Enginyeria Gràfica i de Disseny (EGD)	3
Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori (UOT)	3
Departament d'Arquitectura de Computadors (DAC)	2
Departament de Ciència i Enginyeria de Materials (CEM)	3
Departament d'Enginyeria Elèctrica (DEE)	2
Departament d'Enginyeria Química (EQ)	2
Departament d'Enginyeria Telemàtica (ENTEL)	2
Departament d'Òptica i Optometria (OO)	2
Departament de Ciències de la Computació (CS)	1
Departament de Màquines i Motors Tèrmics (MMT)	1
Departament de Mecànica de Fluids (MF)	2
Departament de Teoria del Senyal i Comunicacions (TSC)	1

Entrevistats, per sexe

Home	53
Dona	47

Perfil (tots 100 fan docència i altres tasques que he anotat en blau per nombre absolut i percentatge)

Tots fan docència	100	
Fa recerca	81	47,65%
Té càrrecs de gestió	25	14,71%
Fa divulgació	21	12,35%
Director de tesis	18	10,59%
Fa innovació docent	14	8,24%
Actiu en les xarxes socials	11	6,47%
Total	165	100%